

MUNI
PED

Co dělat v rizikových situacích

JUDr. Mgr. Ing. KATEŘINA ŠMEJKALOVÁ, PhD.

KATEDRA FYZIKY, CHEMIE A ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ
2024

Varování a ukrytí při nebezpečí

- Při mimořádných událostech, jako jsou velké havárie s rizikem kontaminace nebezpečnými látkami a účinky radiace, se využívá tzv. **improvizované ukrytí**, tj. uzavřená místnost v budově s možností poslechu televizního nebo rozhlasového vysílání. Vhodnou místnost je třeba určit **podle typu havárie**.
- Dalšími signály (**nikoliv varovnými!**) vyhlašovanými elektronickou sirénou je „**Požární poplach**“, který slouží ke svolání jednotek požární ochrany, a **akustická zkouška provozuschopnosti celého systému varování**, která probíhá na celém území ČR **zpravidla první středu v měsíci v 12:00 hodin**.
- „*Požární poplach*“ je vyhlašován *přerušovaným tónem sirény po dobu 1 minuty a napodobuje hlas trubky troubící tón „HO-ŘÍ, HO-ŘÍ“*. Při akustické zkoušce se sirény rozezní *zkušebním nepřerušovaným tónem po dobu 140 sekund*. *Jedná-li se o elektronickou sirénu, je o tom vysílána verbální informace*.

- **K varování a informování obyvatelstva** dochází také **prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků** – zejména místního rozhlasu i České televize a Českého rozhlasu.
- *HZS ČR má právo vstoupit do sdělovacích prostředků a jejich prostřednictvím informovat obyvatelstvo.*
- **K varování obyvatelstva při hrozícím či nastalém nebezpečí dochází prostřednictvím signálu sirén, místních informačních systémů a také hromadných sdělovacích prostředků. Po zaznění signálu „Všeobecná výstraha“ se ukryjeme a snažíme se získat další informace a pokyny.**

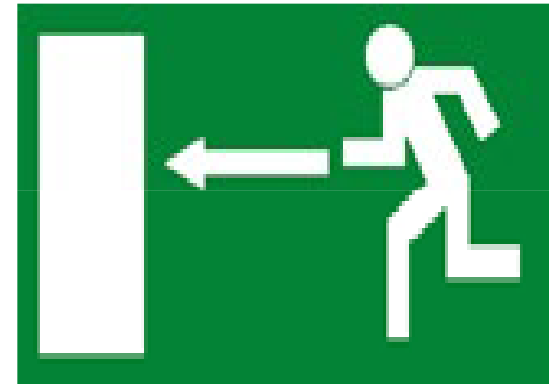
Evakuace a opatření nouzového přežití

EVAKUACE

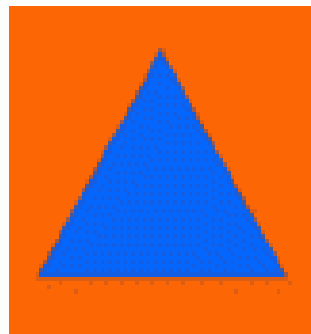
- Evakuace je **přemístění osob, zvířat, předmětů kulturní hodnoty, technického zařízení a nebezpečných látek z míst ohrožených mimořádnou událostí do bezpečných míst**, kde je pro evakuované obyvatelstvo zajištěno náhradní ubytování a stravování, pro zvířata ustájení a pro věci uskladnění.
- **Vztahuje se na všechny osoby** v místech ohrožených mimořádnou událostí s výjimkou osob, které se budou podílet na záchranných pracích, na řízení evakuace nebo budou vykonávat jinou neodkladnou činnost. **Přednostně** se evakuace plánuje pro **děti** do 15 let, **pacienty** ve zdravotnických zařízeních, **osoby** umístěné v **sociálních zařízeních**, osoby **zdravotně postižené a doprovod** uvedených osob.
- Přepravu osob ze zdravotnických a sociálních zařízení, škol apod. řídí personál příslušného zařízení dle **evakuačních plánů**.

Pokyn k evakuaci může vydat velitel zásahu, zaměstnavatel, obec nebo kraj. Informace o **způsobu provedení evakuace** můžeme získat z **místního veřejného rozhlasu** a také z **vysílání Českého rozhlasu a televize**.

Při evakuaci je třeba dodržet **zásady pro opuštění bytu**, vzít si s sebou **evakuační zavazadlo** a dostavit se **do určeného evakuačního střediska**, případně na místo **shromažďování**.

Místo shromažďování, evakuační středisko

- **Místa shromažďování** jsou předem vybraná a označená místa určená ke shromáždění evakuovaných osob. Poskytují rychlý přehled o osobách již dopravených do bezpečí a spolu s označením únikových cest zajišťují bezproblémovou evakuaci. Používají se v podnicích, ve školách a v jiných veřejných zařízeních.
- **Evakuační středisko** je cílovým místem evakuace, nachází se mimo evakuační zónu. Je zřetelně označené nápisem, případně mezinárodně platným rozeznávacím znakem civilní ochrany.
- V plánu evakuace obyvatelstva vaší obce či vašeho města vyhledejte evakuační střediska a rozhodněte, ke kterému z nich (pokud je jich více) spadá místo vašeho bydliště.

Evakuační zavazadlo (např. batoh, cestovní tašku) si připravujeme pro případ opuštění bytu v důsledku vzniku mimořádné události a nařízené evakuace. Musí být **označeno** jménem a adresou a **mělo by**

obsahovat:

Poznámka:

Z velké části můžeme mít evakuační zavazadlo připraveno

stále. Doporučená váha evakuačního zavazadla je pro dospělé do 25 kg a pro děti do 10 kg.

Evakuační zavazadlo

Osobní doklady,

Předměty denní potřeby,

Cennosti,

Peníze,

Pojistné smlouvy,

Léky, pitnou vodu,

Kapesní nůž, jídelní misku a příbor,

Šití a další drobnosti,

Základní trvanlivé potraviny na 2-3 dny,

Toaletní a hygienické potřeby,

Náhradní prádlo, oděv, obuv,

Zápalky,

Svítilnu,

Mobilní telefon s rádiem a nabíječku,

Spací pytel nebo přikrývku,

Pláštěnku.

Před opuštěním bytu je třeba:

vypnout elektrické spotřebiče (kromě ledniček a mrazniček);

uhasit otevřený oheň v topidlech;

uzavřít přívod vody a plynu;

domácí mazlíčky (kočky apod.) si vzít s sebou v přepravních boxech;

zvířata, která přežijí delší dobu bez péče, ponechat doma a zásobit je před odchodem potravou;

zabezpečit dům či byt;

na dveře dát oznámení, že jsme byt opustili;

dětem vložit do kapsy oděvu cedulku se jménem a adresou;

ubezpečit se, že sousedé vědí o nutnosti evakuace.

Také svému zvířecímu kamarádovi nachystejte vše potřebné k evakuaci: transportní box nebo jiné vhodné zavazadlo na přepravu, vodítko a náhubek, trvanlivou potravu a pitnou vodu na několik dní, misku, léky, které pravidelně užívá, případně sedativa pro zklidnění, prostředky pro udržení základní hygieny zvířete (igelitové pytlíky, přenosné WC), očkovací průkaz a veterinární zprávy, doklady o nabytí, vedené evidenci, zaplacených poplatcích apod. Na obojek nebo zavazadlo se zvířetem umístěte kontakt na majitele.

Opatření nouzového přežití

Opatření nouzového přežití navazují na evakuaci obyvatelstva z postiženého území, mohou však být realizována i v prostoru mimořádné události. Rozumíme jimi základní opatření pro zabezpečení životních potřeb obyvatelstva postiženého následky mimořádných událostí nebo krizových situací. Patří k nim:

- Organizování humanitární pomoci;
- Nouzové ubytování;
- Nouzové zásobování pitnou vodou;
- Nouzové zásobování elektrickou energií;
- Poskytování základních služeb obyvatelstvu;
- Nouzové zásobování základními potravinami;

Organizování humanitární pomoci znamená organizování všech opatření v materiální, duchovní, zdravotní, sociální a právní oblasti, která poskytují jednotlivci, skupiny, spolky, státní i nestátní organizace. **Nouzovým ubytováním** označujeme dočasné ubytování v objektech, které původně nebyly určeny k ubytování osob (např. školy, tělocvičny), jsou pro tento účel dočasně upravené a vybavené tak, aby splňovaly základní požadavek pro spánek, odpočinek a osobní hygienu.

Při nouzovém zásobování pitnou vodou je cílem v prvních dvou dnech zajistit každému občanovi v postižené oblasti alespoň 5 litrů pitné vody na den. V následujících dnech by měl mít k dispozici 10 až 15 litrů.

Prostředky k nouzovému přežití obyvatelstva

Pokud nebude v silách obcí zajistit nouzové přežití postižených osob, jsou v kompetenci vyčleněných útvarů Armády ČR a HZS ČR připraveny **materiální základny humanitární pomoci** (MZHP). Jedná se o provizorní zařízení, která po dobu nezbytně nutnou zabezpečují postiženému obyvatelstvu ubytování, přípravu a výdej stravy, podmínky pro osobní hygienu, ošacení odpovídající danému ročnímu období a zdravotní či psychosociální pomoc. Jakmile je to možné, jsou osoby odesílány do stacionárních humanitárních zařízení. HZS kraje jsou připraveny poskytnout i tzv. **soupravy nouzového přežití**. Pro komplexnější rychlou humanitární pomoc lze využít i tzv. **kontejnery nouzového přežití**.

MZHP lze vystavět kdekoli na území ČR do 24 hodin od obdržení požadavku. Příjem osob je možný ihned po vybu dování prvních stanů pro příjem a ubytování. Souprava materiálu nouzového přežití k okamžitému použití obsahuje oblečení, přikrývky a nádobu na pitnou vodu min. pro 20 osob. Souprava k následnému použití obsahuje navíc materiál pro ubytování (stan, skládací lehátka, spací pytle, polní nábytek) pro min. 50 osob. V nafukovacím stanu kontejneru nouzového přežití lze dočasně umístit až 50 osob, nebo v něm ubytovat a stravovat 25 osob. Stan je vytápěný a osvětlený, má i velmi dobré hygienické zázemí (chemický záchod, sprcha).

Evakuace je přemístění osob, zvířat, předmětů kulturní hodnoty, technického zařízení či nebezpečných látek z míst ohrožených mimořádnou událostí do bezpečných míst. Při evakuaci je třeba dodržet zásady pro opuštění bytu, vzít si s sebou evakuační zavazadlo a dostavit se do určeného evakuačního střediska. Opatřeními nouzového přežití rozumíme základní opatření pro zabezpečení životních potřeb obyvatelstva postiženého následky mimořádných událostí nebo krizových situací.

Prostředky improvizované ochrany dýchacích cest a povrchu těla

K bezprostřední ochraně před toxickými účinky nebezpečných látek můžeme použít improvizované prostředky pro ochranu dýchacích cest a povrchu těla – vhodné součásti oděvu, které jsou k dispozici v každé domácnosti. Taková ochrana sice nemůže zcela nahradit ochranu pomocí speciálních prostředků individuální ochrany a její použití je časově omezeno, může však ochránit naše zdraví a život v improvizovaných ochranných prostorech nebo při úniku z kontaminovaného území, např. při chemické či radiační havárii.

hlava: pokrývka hlavy (čepice, klobouk, šála, kukla) musí zakrývat vlasy a chránit i čelo, uši a krk

ruce: gumové nebo kožené rukavice

dýchací cesty: **navlhčená** rouška (složený kapesník, ručník, utěrka) přiložená na nos a ústa a upevněná v zátylku šálou či šátkem

nohy: vysoké boty nebo holínky

oči: brýle (lyžařské, plavecké, motoristické) – větrací průduchy nutno přelepit lepicí páskou!; průhledný igelitový sáček přetažený přes hlavu a upevněný stažením tkanicí či gumou v úrovni lícních kostí (nad nosem!)

povrch těla: kombinéza, pláštěnka, šustáková sportovní souprava – nutno dostatečně utěsnit u krku, rukávů a nohavic gumičkou nebo tkanicí

K ochraně osob před účinky bojových chemických látek a před kontaminací radioaktivními látkami zejména při vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu jsou určeny tzv. prostředky individuální ochrany (ochranné masky pro děti a dospělé, ochranné dětské vaky a dětské kazajky, ochranné roušky apod.).

Při bezprostředním ohrožení toxickými účinky nebezpečných látek je nutné neodkladně chránit dýchací cesty a povrch těla. Proto jako prostředky improvizované ochrany dýchacích cest a povrchu těla použijeme vhodné součásti našeho oděvu apod., které máme ihned k dispozici.

Panika

Zvláštním a nebezpečným projevem paniky je davová hysterie. V případě hromadného neštěstí pak může mít hrozivý dopad – jedním z jejích nejčastějších projevů bývá ušlapání při snaze uniknout z ne bezpečí. I jedna „poplašná“ zpráva může vyvolat řetězovou hysterickou reakci.

V rozvášněném, hysterickém davu je třeba:

- uvažovat racionálně;
- snažit se vystupovat rozhodně a rozvážně;
- v klidu řešit své bezpečí;
- blízko východu se snažit dostat ven, jinak vyčkat;
- pokud hrozí nebezpečí nadýchání zplodin či chemických látek, za sažení radiací apod., vytvořit si prostředky improvizované ochrany.

Zdroje

HOLEC, Tomáš. *Ochrana obyvatel a krizové řízení: praktický průvodce a rádce úředníka*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2021. ISBN 978-80-7616-100-9.

SADÍLEK, Zdeněk; PÁLKOVÁ, Barbora a KALAMÁR, Štěpán. *Krizové řízení a Integrovaný záchranný systém*. Educopress. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2019. ISBN 978-80-7408-192-7.

Ochrana obyvatelstva a krizové řízení pro pedagogické pracovníky: modul - J. Online. Praha: Ministerstvo vnitra, 2019. ISBN 978-80-7616-048-4. Dostupné z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:526053a0-6237-11eb-b4d>

PLUCKOVÁ, Irena; VIČAR, Dušan; MILÉŘ, Tomáš; SLÁDEK, Petr; SVOBODA, Ivo et al. *Jak se zachovat, když...: pro 2. stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletého gymnázia vztahující se k osvojování účelného chování při mimořádných událostech a při ohrožení v každodenních rizikových situacích*. 2. aktualizované vydání. Duhová řada. Brno: Nová škola, 2017-2023. ISBN 978-80-7289-887-9.